

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KARADAĞ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 12976/05)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

26 Haziran 2010

İşbu karar Sözleşme'nin 44 / 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (12976/05) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Serdar Menderes Karadağ'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 18 Mart 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından H. Tuna tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1974 doğumludur. Başvuran başvurusunu sunduğu tarihte Sinop cezaevinde hükümlü bulunmaktadır.

1. Başvuran hakkında yürütülen ceza davası

2 Ocak 2002 tarihinde, bir cep telefonu mağazası sahibi bıçaklanarak öldürülmüş olarak bulunmuştur. Kadıköy polisi olay yerine gelmiş, inceleme raporu hazırlamış ve aralarında I.F.'nin de bulunduğu tanıkları dinlemiştir. I.F., 31 Aralık 2001 akşamı maktul ile beraber çalıştıklarını ve bir müşterinin cep telefonu alabilmek için defalarca geri geldiğini, ancak parasının yetmediğini beyan etmiştir. Olay yeri kriminal polis tarafından filme alınmıştır.

5 Ocak 2002 gecesi, kriminal polis katil zanlısı olarak başvurunu yakalayarak gözaltına almıştır. Saat 23: 45'te, bir yakalama tutanağı düzenlenmiştir. Saat 01: 00'de, başvuran şüpheli ve sanık hakları ile ilgili bir formu imzalamıştır. Aynı gün, bir tutuklama ve arama tutanağı düzenlenmiştir. Saat 02: 00 ve 19: 05'te, başvuran doktor muayenesinden geçirilmiş ve vücudunda herhangi bir yara ve darp izine rastlanmamıştır.

Aynı gün saat 14: 30'da düzenlenen ziyaret tutanağından anlaşıldığına göre, başvuran saat 14: 00 ile 14:30 arasında avukat Ünlü ile görüşmüştür. Bu tutanak avukat tarafından imzalanmıştır.

Saat 16:30'da düzenlenen kimlik tespit tutanağında başvuran sırayla I.G., N.K., I. F. ve H. K isimli dört tanık tarafından tespit edilmiştir. Aynı akşam saat 19: 00'da, maktulün yakınlarında dükkanı olan Ö.B. isimli bir bıçak satıcısının ifadesi alınmış ve bu kişi 31 Aralık günü gelen müşterileri tanıyamayacağını belirtmiştir. İlgili şahıs başvuruna bıçak satıp satmadığını hatırlamadığını, ancak bunun mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Başvuranın beş sivil polis arasına konularak düzenlenen teşhis yüzleştirmesinde Ö.B. kimseyi tespit edemediğini belirtmiştir.

Saat 19: 30'da, başvuranın ifade tutanağı düzenlenmiştir. Başvuranın sözkonusu cinayeti işlediğini itiraf ettiği bu belgede « ifade sırasında avukat bulunuyor » kutusu işaretlemiş ve belge resen atanan ancak ismi okunamayan bir avukat tarafından imzalanmıştır.

Aynı akşam saat 20: 00'de, başvuranın cinayeti işlediğini kabul etmesi ve suçu işlemeden önce bıçağı nereden aldığını ve daha sonra nereye attığını gösterebileceğini beyan etmesi üzerine olay yerinin yeniden incelenmesi için başvuran ile dört polis memurunun imzaladığı bir nakil tutanağı hazırlanmıştır. Bu tutanakta başvuranın avukatının imzası olmadığı gibi,

orada bir avukatın bulunduğu da belirtilmemiştir. Olayın yeniden canlandırılma operasyonunda başvuran cinayeti nasıl işlediğini anlatmıştır.

Saat 22:30'da, başvuran ve resen atanan avukatın imzasını taşıyan bir ifade tutanağı düzenlenmiştir. Bu tutanaktan anlaşıldığına göre, başvuran maktulü korkutarak bir telefon almak niyetiyle bir bıçak satın aldığını ve daha sonra maktulü bıçakladığını beyan etmiştir.

Saat 23: 45'te, izinli asker olan başvuran, Kadıköy askeri komutanlığına teslim edilmiştir.

6 Ocak 2002 günü saat 00:20'de, avukatın bulunmadığı askeri komutanlıkta bir kez daha ifadesi alınmıştır. Başvuran burada da cinayeti işlediğini yinelemiştir.

7 Ocak 2002 tarihinde, Kadıköy Cumhuriyet Savcısı (« Cumhuriyet savcısı ») önüne çıkarılan başvuran cinayeti işlediğini itiraf etmiştir. Bu ifadeyi orada hazır bulunan avukatı da imzalamıştır. Aynı gün, Kadıköy Ceza Mahkemesi nöbetçi hakimi önüne çıkarılan başvuran, tutuklanarak cezaevine konulmuştur. Yine aynı gün, Adli Tıp Kurumu Kadıköy Şube Müdürlüğü tarafından hazırlanan raporda, başvuranın vücudunda herhangi bir travma izi bulunmadığı belirtilmiştir.

14 Ocak 2002 tarihinde başvuran, Avukat A. Durkan adına bir vekâletname imzalamıştır.

17 Ocak 2002 tarihinde, Cumhuriyet savcısı başvurunu cinayetle suçlamıştır. Başvuran, Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde (« ağır ceza mahkemesi ») yargılanmıştır.

Başvuran, 27 Şubat ile 4 Mart 2002 tarihleri arasında tepkisel anksiyete şüphesiyle hastaneye yatırılmıştır. 28 Şubat günü, ağır ceza mahkemesi tanıkları dinlemiş ve tanık Ö.B. mahkemeye verdiği ifadede kimlik tespit yüzleştirmesinde başvurunu tespit edemediğini, ancak şimdi onu hatırladığını beyan etmiştir. Mahkeme, başvuranın ruhsal durumunu belirlemek üzere tıbbi bilirkişi raporu talep etmiştir.

Cumhuriyet savcısı, 18 Mart 2002 tarihinde hazırladığı ek iddianamede başvurunu hırsızlık ve gasp teşebbüsü ile suçlamıştır.

28 Mart 2002 tarihinde, ağır ceza mahkemesi başvuranın ifadesini almıştır. Başvuran bu ifadede susma hakkını kullanmak istediğini belirtmiş ve hiçbir beyanda bulunmamıştır. Bununla birlikte başvuran daha önce polis, savcı ve nöbetçi hakim önünde verdiği ifadeleri inkâr etmiş ve bu ifadelerin polis baskısı altında alındığını söylemiştir. Mahkeme, tanıklarla birlikte başvuranın avukatının savunmasını dinlemiştir. Avukat, yorum yapmayacağını, argümanlarını nihai savunmaya sakladığını bildirmiştir.

Belirtilmeyen bir tarihte, başvuran ağır ceza mahkemesi başkanına bir yazı göndermiş ve bu yazıda cinayeti işlediğini, ancak bu eyleme metresi tarafından kışkırtıldığını belirtmiştir. Başvuran, yakalandıktan sonra polislerin kendisini bir arşiv odasına götürdüklerini, orada soyunmasını istediklerini ve sandalyeye kelepçeyle bağladıktan sonra kafasına vurduklarını ifade etmiştir.

25 Nisan 2002 tarihinde, adli tıp kurumu başvuranın psikiyatrik durumu ile ilgili hazırladığı raporda, ilgili şahsın cinayeti işlediği tarihte ve hâlihazırda tam cezai ehliyeti bulunduğu sonucuna varmıştır.

24 Mayıs 2002 tarihinde, mahkeme bu adli tıp raporunu dava dosyasına eklemiştir. Savcı başvuranın idam cezasıyla karşı karşıya olduğunu, ancak bu cezanın kaldırıldığını, yargılamanın devam edebilmesi için yeni uygulanacak yasaların yürürlüğe girmesinin beklenmesi gerektiğini ifade ederek, davanın incelenmek üzere ertelenmesini talep etmiştir. Mahkeme duruşmayı ertelemiştir.

31 Mayıs 2002 tarihinde, başvuranın tutuklu bulunduğu Maltepe Askeri Cezaevi müdürlüğü Cumhuriyet savcılığına gönderdiği yazıda, bir gün önce « Kanal D » televizyon kanalında sunulan « Parmak izi » programında davasıyla ilgili bir röportaj yayınlandıktan sonra başvuranın ağır depresyon geçirdiğini, Haydarpaşa GATA hastanesi acil servisine götürüldüğünü ve daha sonra aynı hastanenin psikiyatri kliniği tutuklular bölümünde bir hücreye yatırıldığını bildirmiştir.

10 Eylül 2002 tarihli duruşmada, mahkeme beklenen yeni yasaların yürürlüğe girdiğini tespit etmiş ve savcının esas üzerindeki taleplerini dinlemiştir.

26 Eylül 2002 tarihinde savcılık, mahkemeye, sahte kimlik kullandığı ve gerçekten avukat olmadığından şüphelenildiği gerekçesiyle başvuranın avukatı hakkında bir soruşturma başlatıldığını bildirmiştir.

17 Ekim 2002 tarihli duruşmadan itibaren, başvuran yeni bir avukat tarafından temsil edilmiştir. Yeni avukat, müvekkilinin sahte avukat tarafından temsil edilmesi dolayısıyla bu duruşmalarda adli yardımdan mahrum kaldığının kabul edilmesi gerektiğini savunarak, daha önceki layihaların yinelenmesini talep etmiştir. Avukat, ilgili şahsın cezai ehliyetinin sadece bir adli tıp doktorunun raporuna istinaden kararlaştırıldığını kaydetmiş ve bu nedenle bir nörolog ve bir psikiyatr tarafından yeni bir bilirkişi raporu hazırlanmasını istemiştir. Bu duruşma sonunda mahkeme, özellikle başvuranın reşit olduğunu, herhangi bir akıl hastalığı bulunmadığını ve ifadesi bir avukat yardımıyla alınması zorunlu kişilerden olmadığını kaydederek, bu talepleri reddetmiştir.

1 Kasım 2002 tarihinde, başvuranın avukatı savunmasını sunmuştur. Bu savunmada avukat müvekkilinin maktulü bıçaklayarak yaraladığını kabul ettiğini, buna karşın her türlü hırsızlığı inkâr ederek kendisinden sonra dükkana başka birinin girip hırsızlık yapmış ve maktulü öldürmüş olabileceğini söylediğini hatırlatmıştır. Avukat diğer taraftan başvuranın yakalama tutanağında belirtildiği gibi 5 Ocak günü saat 01: 00'da değil, 4 Ocak 2002 günü saat 19:00 sıralarında yakalandığını ileri sürmüştür. Avukata göre, bu iki tarih arasında başvuran polisler tarafından gözaltına alınmış ve kendisine fiziksel ve manevi baskı uygulanmıştır. Avukat ayrıca maruz kaldığı aldatmaca yüzünden müvekkilinin tüm yargılama sürecinde savunma yardımı alamadığını hatırlatmıştır. Son olarak müvekkilinin psikiyatri hastanesinde tedavi görürken, cezai ehliyetini belirlemek için uzmanlar tarafından yeni bir bilirkişi raporu hazırlanmadığını belirtmiştir. Başvuranın avukatı ayrıca bıçak satıcısının tanıklığında bir usul hatası yapıldığını savunmuş ve bu nedenle yeni bir bilirkişi raporu isteyerek, layihaların ve önemli duruşmaların yenilenmesini ve son olarak da olay yerinde polis tarafından gerçekleştirilen video kayıtlarının incelenmesini talep etmiştir.

Aynı gün, ağır ceza mahkemesi başvuranı cinayetten suçlu bulmuş ve ömür boyu hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme ayrıca başvuranı silahlı soygun teşebbüsünden de suçlu bulmuş ve beş yıl ağır hapis cezasına çarptırmıştır. Ağır ceza mahkemesi gerekçeli kararında, başvuranın polis baskısı ve zorlamasıyla ifade verdiği yönündeki iddialarının herhangi bir dayanağı bulunmadığını ve bunun mahkûmiyet almamak için kullanılan bir savunma yöntemi olduğunu kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca, başvuranın maktule sadece dört-beş bıçak darbesi

vurduğu yönündeki ifadesinin, daha fazla darbenin vurulduğunu tespit eden otopsi raporuyla bağdaşmadığını vurgulamıştır. Mahkeme, tanıkların, yani Ö.B. ve başvuranın ifadelerini, sanığın cezai ehliyeti hakkında hazırlanan tıbbi bilirkişi raporunu, otopsi raporunu, maddi delilleri ve başvuranın vücudunda hiçbir yara izi bulunmadığını kaydeden 7 Ocak 2002 tarihli tıbbi raporu dikkate alarak kararını vermiştir.

9 Aralık 2002 tarihinde, başvuran kararı temyize götürmüştür. Temyiz başvurusunda avukatı müvekkilinin maktulü bıçaklayarak yaraladığını kabul ettiğini, buna karşın her türlü hırsızlığı inkâr ettiğini belirtmiştir. Bu konuda ilk derece mahkemesinin olay ve delilleri değerlendirirken bir yargı hatası yaptığını, sahte avukat yüzünden müvekkilinin etkili bir şekilde haklarını savunamadığını iddia etmiş ve dinlenen tüm tanıkların yeniden duruşmaya çağırılmasını talep etmiştir.

19 Haziran 2003 tarihinde, Yargıtay özellikle soruşturmadaki eksikliklere ve savunma hakkının ihlal edildiğine dayalı gerekçeleri reddetmiş, ancak mahkûmiyetin yasal dayanağında ve yasanın uygulanmasında bir hata yapıldığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Dava dosyası ağır ceza mahkemesine geri gönderilmiştir.

21 Kasım 2003 tarihinde, başvuranın avukatı sunduğu layihada müvekkilinin gözaltı sırasında kötü muameleye maruz kaldığını ve ifadesini baskı altında zorla imzaladığını, sahte kimlik kurbanı olduğunu ve gerçek bir avukat yardımından yararlanamadığını, mahkemenin sadece polisler tarafından düzenlenen ve başvuranın yanında bir avukat olmaksızın polislerin çektiği video kayıtlarını izlemek zorunda bırakıldığı olayın yeniden canlandırılma tutanağına bakarak karar veremeyeceğini savunmuştur. Son olarak, avukat müvekkilinin masum olduğunu ve günah keçisi olarak ilan edildiğini belirtmiştir.

18 Aralık 2003 tarihinde, ağır ceza mahkemesi başvuranı cinayetten suçlu bulmuş ve Türk Ceza Kanunu'nun 450. maddesinin 7. fıkrası gereğince ömür boyu hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme ayrıca başvuranı gasptan da suçlu bulmuş ve beş yıl ağır hapis ve üç yıl ek hapis cezasına çarptırmıştır. İdam cezasının kalkmasından sonra yürürlüğe giren yeni yasalar gereğince mahkeme ayrıca başvuranın cezasının üç ayını gece-gündüz bir kişilik hücrede çekmesine karar vermiştir.

Ağır ceza mahkemesi gerekçeli kararında, başvuranın hem polisler ve hem de savcı ve nöbetçi hakim önünde verdiği ifadelerin içeriğinin tanıkların ifadeleriyle doğrulandığını, başvuranın tanık Ö.B. tarafından bıçağı satın alan kişi olarak tespit edildiğini, ayrıca diğer tanıklar F. I., H. K. ve I. G.'nin verdiği ifadelerde de başvurana isnad edilen suçlamaların doğrulandığını ve tüm bu unsurlar doğrultusunda mahkemenin samimiyetle başvuranın bu suçu işlediğine inandığını kaydetmiştir. Bu nedenle mahkeme tanıkların yeniden dinlenmesine gerek duymadan kararını vermiştir. Bu konuyla ilgili olarak mahkeme, Yargıtay'ın başvuranın temyiz gerekçelerini reddettiğini kaydetmiştir.

5 Nisan 2004 tarihinde, başvuran özellikle yargılama sürecinde savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek temyize başvurmuştur.

7 Ekim 2004 tarihinde, Yargıtay 20 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5218 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 450. maddesinin 7. fıkrasında yapılan değişiklik doğrultusunda bir düzeltme yaparak ilgili şahsın mahkûmiyetini onamıştır. Böylece başvuranın ömür boyu hapis cezası, ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir.

3 Aralık 2004 tarihinde, başvuran kararın düzeltilmesi istemiyle itiraz başvurusunda bulunmuştur.

19 Kasım 2005 tarihinde, Yargıtay Başsavcısı bu itirazı reddetmiştir.

2. Başvuranın avukatlık unvanını gasp eden kişi hakkındaki suç duyurusu

Belirtilmeyen bir tarihte, başvuran kendisini avukat olarak tanıtarak dolandırıcılık yapan bir kişi hakkında Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmuş ve davada müdahil taraf olmuştur. Bu dava halen devam etmektedir.

18 Eylül 2007 tarihinde, Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi bu kişiyi avukatlık unvanını gasp etmek ve özellikle sahte belge düzenlemekten suçlu bulmuştur. Bu vesileyle, mahkeme bu kişinin bir hukuk bürosu açmak, üzerine avukatlık unvanını asmak ve noter tasdikli temsil belgeleri düzenlemek suretiyle kendisine avukat görünümü verdiğini, daha sonra çeşitli dava ve infaz işlemlerinde aracılık ettiğini gözlemlemiştir.

3. Kötü muamele hakkında suç duyurusu

Belirtilmeyen bir tarihte, başvuran işkence ve resmi evrakta sahtecilik iddiasıyla İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı dört polis ve Şişli Hastanesinde görev yapan bir doktor hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran, gözaltı tutanağının sahte olduğunu, zira yakalanma tarih ve saatinin 5 Ocak 2002 günü saat 01:30 olarak belirtildiğini, oysa ki gerçekte kendisinin 4 Ocak 2002 günü saat 18:30 sıralarında yakalanarak gözaltına alındığını savunmuştur. Böylece başvuran kendisinin önce Ümraniye karakolunda tutulduğunu, orada işkenceye (elektrik şoku, darp) maruz kaldığını ve 5 Ocak sabahı İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğünü, ifadesi alınırken savcı ve nöbetçi hakim önünde ve kendisini muayene eden doktorun yanında dövüldüğünü ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca doktorun sahte bir rapor düzenlediğini eklemiştir.

24 Ocak 2006 tarihinde, Cumhuriyet savcısı başvuranın iddialarının kanıtsız olduğunu dikkate alarak takipsizlik kararı vermiştir. Savcı kararında özellikle 5 Ocak 2002 tarihli tıbbi raporları ve aynı zamanda Adli Tıp Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğü'nün 7 Ocak 2002 tarihinde düzenlediği ve başvuranın vücudunda hiçbir yara izi tespit edilmediğini bildiren raporu esas almıştır.

Başvuran bu karara itiraz etmiştir.

10 Mayıs 2006 tarihinde, Beyoğlu Ağır Ceza Mahkemesi başvuranın bu itirazını reddetmiştir.

20 Şubat 2006 tarihinde, başvuran gözaltı sırasında kendisini muayene eden doktor hakkında İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'ne suç duyurusunda bulunmuş ve müdürlük ilgili doktor aleyhine hiçbir kanıt belgesi bulunmadığını dikkate alarak soruşturma açılmasını izin vermemiştir.

4. 30 Mayıs 2002 tarihinde yayınlanan televizyon programı

30 Mayıs 2002 tarihinde, « kanal D » televizyon kanalı « Parmak izi » başlığı altında başvuranın davası ile ilgili bir televizyon programı yayınlamıştır. Bir bayan sunucu olayların kısa bir özetini aktarırken, başvuran da dahil davaya karışan tüm kişilerin rolünü üstlenen aktörlerle olayları kurgusal olarak yansıtan bazı görüntüler verilmiştir. Görüntüleri anlatan kişi olayların nasıl geliştiğini özetlerken, başvuranın o andaki ruhsal halini yorumlamıştır. Bu kurgu görüntüler ara sıra kesilerek, olayın yeniden canlandırılma operasyonu sırasında polis

tarafından çekilen ve başvuran ile kriminal şube polislerinden biri de dahil davanın gerçek tanıklarının yer aldığı video görüntüleri yayınlanmıştır.

Görüntüler şöyle özetlenebilir: başvuranı temsil eden karakter bir telefon mağazasında bulunmakta ve elindeki bıçağı mağaza sahibini temsil eden karaktere doğru kaldırmaktadır. Görüntü burada kesilmekte ve yerine « kriminal şube detektifi » olarak tanıtılan ve başvuranın orada mağaza sahibini korkutmaya çalıştığını söyleyen polis memuru R.D.'nin konuşması getirilmektedir. Polisin konuşması, kurgu filmde başvuranın karakterini oynayan kişinin mağaza sahibini oynayan kişiyi bıçakladığı görüntülerle kesilmektedir. Kurgu film yeniden kesilerek, bu defa aşağıdaki açıklamayı yapan polisin konuşması verilmektedir :

« Onu bıçaklamaya başladı, kendisi bile ona kaç bıçak darbesi vurduğunu bilmiyor ».

Yayın sırasında, aynı zamanda başvuranın da yer aldığı olayın yeniden canlandırılma operasyonu görüntüleri verilmektedir. Burada başvuranın sokakta ve cep telefonu mağazasında etrafının polislerle çevrili olduğu ve karşılıklı konuşmalarda polislerden birinin sorduğu sorulara aşağıdaki gibi cevap verdiği görülmektedir:

« – Polis memuru : « bıçak neredeydi ? »

– Başvuran : « Sırtında »

– Polis memuru : « Sırtında saplı mı kalmıştı ? Ve sen onu geri mi çıkardın ? »

– Başvuran : « Onu aldım ve iç cebime koydum »

Ayrıca bir gazetecinin yine etrafı polislerle çevrili başvurana mikrofon uzattığı ve bir soru sorduğu görülmektedir. Yayını sonlandıran jenerik olayın yeniden canlandırılma operasyonu sırasında etrafı polislerle çevrili başvuranın görüntülerinden oluşmaktadır. Yayın sonu verilen jenerikte ayrıca İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Güvenlik Şubesi ve Cinayet Bürosu'nun da yer aldığı teşekkür listesindeki isimler art arda geçmektedir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN 1 VE 3C) VE D) PARAGRAFLARININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, gözaltı sırasında avukat yardımından yararlanamadığı ve yine yargılama sırasında gerçek bir avukattan hukuki tavsiyeler alamadığı için adil yargılanmadığını iddia etmektedir. Bu konuda başvuran, sahte bir avukat tarafından temsil edildiği halde, yapılan hukuki işlemlerin yenilenmesi talebinin ulusal mahkemeler tarafından reddedilmesine karşı çıkmaktadır. Başvuran diğer taraftan tanıkların dinlenmesi talebinin kabul edilmemesi dolayısıyla silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Başvuran, aynı zamanda ulusal mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığını iddia etmektedir. Başvuran ayrıca delil toplama tarzından ve bunların değerlendirilmesinde ulusal mahkemelerin yaptığı usul hataları ve eksikliklerden şikâyetçi olmaktadır. Başvuran bunlara ilaveten ulusal mahkemelerin verdiği kararlarda gerekçelerin yetersiz olduğunu ve savunmasını hazırlamak için yeterli zaman ve kolaylıktan yararlanamadığını iddia etmektedir.

Başvuran, AİHS'nin 6. maddesinin aşağıdaki gibi kaleme alınan 1 ve 3c) ve d) paragraflarına atıfta bulunmaktadır:

Hükümet bu sava itiraz etmektedir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

AIHM, bu şikâyetlerin AIHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve diğer taraftan başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, sözkonusu şikâyetlerin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

B. Esasa ilişkin

1. 6. maddenin 3c) paragrafının 6. maddenin 1. paragrafıyla bağlantılı olarak ihlali hakkında

Hükümet, başvuranın hakkında yürütülen ceza davasının her safhasında avukat yardımından yararlandığını savunmaktadır. Başvuran, hem gözaltı sırasında ve hem de daha sonra çıkarıldığı Cumhuriyet savcısı ve ağır ceza mahkemesi nöbetçi hakimi önünde verdiği ifadelerde resen atanan bir avukatın yardımından yararlanmıştır. Yargılama başladığında ise başvuran kendi istediği avukat tarafından temsil edilmiştir. İlk avukatın düzenbazlığı ortaya çıktığında, başvuran başka bir avukat seçme imkânı bulmuştur.

Başvuran bu açıklamalara itiraz etmektedir.

AIHM, daha önce de bir başvuranın gözaltı sırasında avukat yardımı almadığına dayalı şikâyetlerle ilgili karar verme fırsatı bulduğunu ve AIHS'nin 6. maddesinin 3c) paragrafının ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (*Türkiye aleyhine Salduz davası* [GC], n° 36391/02, prg. 45-63, 27 Kasım 2008). Aynı şekilde AIHM, adil yargılamanın gereği olarak bir sanığın tavsiye bağlamında en geniş çaplı yardımı alabilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (*Türkiye aleyhine Dayanan davası*, n° 7377/03, prg. 32, CEDH 2009-...). Bu bakımdan, soruşturma işlemleri sırasında avukatın bulunmaması, 6. maddenin gereksinimlerine aykırılık teşkil etmektedir (özellikle bakınız, *Türkiye aleyhine İbrahim Öztürk davası*, n° 16500/04, prg. 48-49, 17 Şubat 2009, burada olay yerlerini belirleme tutanağı söz konusudur).

Mevcut dava koşullarında, AIHM başvuranın gözaltında bulunduğu sürenin bir bölümünde avukatıyla konuşabildiğini ve yardımından yararlanabildiğini tespit etmektedir. Ancak, dosyadaki unsurlara bakıldığında, yeniden canlandırma için olay yerine nakledildiği sırada - ki buna avukatı da itiraz etmiştir- ve askeri komutanlıkta verdiği ifade sırasında olduğu gibi gözaltı sürecinde yapılan bazı hukuki işlemlerde bu yardımdan yararlanamadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Hükümet, başvuranın bu yardımı alamamasının nedenleri hakkında hiçbir açıklama sunmamaktadır.

İçtihadında belirlenen ilkeler ışığında mevcut davayı inceleyen AIHM, Hükümetin bu davada farklı bir sonuca varmayı gerektirecek herhangi bir olgu ve argüman sunmadığı kanaatine varmaktadır. Bu itibarla AIHM, AIHS'nin 6. maddesinin 3c) paragrafının 6. maddenin 1. paragrafıyla bağlantılı olarak ihlal edildiğine hükmetmektedir.

2. 6. maddenin 3d) paragrafının 6. maddenin 1. paragrafıyla bağlantılı olarak ihlali hakkında

Hükümet, başvuranın tanıkları sorgulama ve duruşmaya çağırma fırsatı bulduğunu savunmaktadır. AIHM'nin *Birleşik Krallık aleyhine Edwards* (16 Aralık 1992, prg. 33-39, seri A n° 247-B) davasında ortaya koyduğu ilkelere dayanarak, ilk mahkûmiyet kararının adaletsiz olduğu iddiasından sonra, bu hata ve eksiklik iddialarının giderilmesi için başvuranın davasının Yargıtay tarafından iki kez ve ağır ceza mahkemesi tarafından da bir kez yeniden incelendiğini savunmaktadır.

Başvuran, bu açıklamalara itiraz etmektedir.

AIHM'ne verilen görev, tanık ifadelerinin delil olarak kabul edilip edilmediği konusunda görüş bildirmesinden ziyade bir bütün olarak ele alındığında sözkonusu yargılamanın, delil unsurlarının sunulma şekli de dahil olmak üzere, hakkaniyete uygun olarak görülüp görülmediği hususunda görüş bildirmesidir (bakınız, diğerleri arasından, *Hollanda aleyhine Van Mechelen ve diğerleri davası*, 23 Nisan 1997, prg. 50, *Karar ve hükümlerin derlemesi* 1997-III). Ayrıca, delil unsurlarının normal koşullarda halka açık olarak görülen bir duruşma sırasında, vicahi yargılama yapılması amacıyla başvurana sunulması gerekir. Bununla birlikte bu ilke bazı istisnalar da içerebilir, ancak bu istisnalar yalnızca savunma hakları korunarak kabul edilebilir; genel olarak 6. maddenin 1. paragrafı ile 6. maddenin 3d) paragrafı sanığa, aleyhte bir tanıklığa itiraz ederek bu tanıklığın sahibini ifade verdiği sırada ya da daha sonra sorgulayabilmesi için uygun ve yeterli bir fırsat tanınmasını emreder (*İsviçre aleyhine Lüdi davası*, 15 Haziran 1992, prg. 49, seri A n° 238 ve *Van Mechelen ve diğerleri*, ilgili bölüm, prg. 51). Sonuç olarak, avukatı yanında olan bir sanığın, avukatının bir tanığı sorgulama ve bir tanığa itiraz etme hakkını kullanacağını beklemesi normaldir.

Kendisi hakkında yürütülen davanın başlangıcından 7 Ekim 2002 tarihine kadar – mahkûmiyet kararı verilen duruşmadan bir önceki duruşmada – başvuran sahte kimlik kurbanı olduğundan, gerçek bir avukat tarafından temsil edilmemiştir. Öte yandan, başvuranın, avukat yardımından yararlanmadığı süreçte gerçekleştirilen hukuki işlemlerin yinelenmesi isteği reddedilmiştir. Bu adaletsizlik, başvuranın savunma haklarının ihlal edildiğine dayalı itirazını reddeden Yargıtay önünde de telafi edilmemiştir.

Dahası, her ne kadar Yargıtay ilk derece mahkemesinin kararını bozmuş ve başvuran temyiz mahkemesi önünde gerçek bir avukat tarafından temsil edilmiş olsa da, başvuranın bir avukat yardımından yararlanmadığı süreçte gerçekleştirilen - tanıkların dinlenmesi dahil - hukuki işlemlerin yinelenmesi isteğinin reddedildiği dikkate alınmalıdır. Halbuki tanıkların ifadeleri, özellikle Ö.B.'nin ifadesi başvuranın mahkûmiyetine katkıda bulunan suçlamaları doğrular niteliktedir. Bu itibarla AIHM, Hükümetin, ilk davadaki adil yargılama eksikliklerini gidermeye yönelik olarak aynı davanın Yargıtay ve ilk derece mahkemesine geri gönderildiği yönündeki argümanına katılmamaktadır.

Geçekten de, AIHM'nin kanaatine göre, başvuranın ceza davası sürecinde adli yetki ve nitelikleri olan gerçek bir avukattan yardım aldığı yegâne safhada tanıkların dinlenmemesi, başvurana davasını silahların eşitliği ve vicahi yargılama ilkeleri açısından tatmin edici koşullarda sunmasına imkân tanımamıştır.

Bu itibarla AIHM, AIHS'nin 6. maddesinin 3d) paragrafının 6. maddenin 1. paragrafıyla bağlantılı olarak ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

3. 6. maddenin 1 ve 3. paragraflarına dayalı diğer şikâyetler hakkında

Tespit ettiği ihlal bakımından AIHM, başvuranın özellikle ulusal mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığına, delillerin toplanma tarzı ve değerlendirilmesine ve ulusal mahkemelerin verdiği kararlarda gerekçe yetersizliğine dayalı olarak dile getirdiği diğer şikâyetlerin incelenmesine gerek olmadığı kanaatine varmaktadır.

II. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN 2. PARAGRAFININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, masumiyet karanesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda, başvuran polislerin basına davası ile ilgili bilgileri sattığını ve bir televizyon programında katil gibi tanıtıldığını savunmakta, AİHS'nin 6/2 paragrafına atıfta bulunmaktadır:

Hükümet, bu şikâyet hakkında açıklama yapmamaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

AİHM, bu şikâyetin AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve diğer taraftan başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla sözkonusu şikâyetin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

B. Esasa ilişkin

Esasa ilişkin olarak ise AİHM, masumiyet karanesi ilkesinin cezai anlamda bir usul teminatıyla sınırlı kalmayıp, daha geniş kapsamlı olduğunu ve hiçbir Devlet temsilcisinin bir mahkeme tarafından mahkûm edilmeden bir kişiyi suçlu olarak gösteremeyeceğini hatırlatmaktadır (*Fransa aleyhine Allenet de Ribemont davası*, 10 Şubat 1995, prg. 35-36, seri A n° 308). Ayrıca, masumiyet karanesi sadece bir hakim ya da bir mahkeme tarafından değil, başka resmi makamlar tarafından da ihlal edilebilir (*Litvanya aleyhine Daktaras davası*, n° 42095/98, prg. 41-42, CEDH 2000-X). Bu konuda AİHM, daha önce de müfettişler tarafından verilen basın toplantıları sırasında masumiyet karanesi ilkesine saygı sorunuyla ilgili karar verme fırsatı bulduğunu hatırlatmaktadır (*Litvanya aleyhine Butkevičius davası*, n° 48297/99, prg. 50-52, CEDH 2002-II (alıntılar), ve *Türkiye aleyhine Y.B. Ve diğerleri davası*, n° 48173/99 ve 48319/99, prg. 40–51, 28 Ekim 2004).

Mevcut davada, başvuran sadece şüpheliyken, yani henüz mahkûm edilmemişken, bir televizyon programının konusu olmuş ve bu programda hazırlanan kurgu filmde başvuranın rolünü oynayan aktör bir cinayet işlerken görüntülenmiştir. Bu kurgu film zaman zaman gerçek tanıkların görüntüleriyle kesilmiştir. Bu tanıklar arasında yer alan bir kriminal polis müfettişi soruşturmanın ayrıntılarını ve suçun koşullarını başvuranın suçluluğuna şüphe bırakmayacak şekilde açıklamıştır.

Şüphesiz, AİHS'nin 6. maddesinin 2. paragrafı, 10. madde bakımından yetkililerin devam eden cezai soruşturmalar hakkında kamuoyunu bilgilendirmelerini engelleyemez, ancak bu yapılırken masumiyet karanesine saygının gereği tüm ihtiyat ve ölçülülüğe riayet edilmesini öngörür. (*Allet de Ribemont*, ilgili bölüm, prg. 38). Mevcut durumda, AİHM her ne kadar güvenlik güçlerinin başvuranın iddia ettiği gibi basınla menfaat karşılığı yaptığı olası işbirliğinin koşulları hakkında fikir yürütmeye muktedir olmasa da, soruşturmaya katılan bir polisin bir televizyon programında yer almayı kabul ederek başvurana isnad edilen suçlu konu alan bir senaryoya ortak olduğunu hatırlatmayı görev bilir.

AİHM, üstelik suçun işlenme koşullarını anlatan polisin tanıklığı yayınlanırken, başvuranın olayın yeniden canlandırılması sırasında, polis tarafından çekilen video kayıtlarındaki görüntülerinin verildiğini kaydetmektedir. Bu görüntülere bakıldığında, AİHM, basının sadece olayın yeniden canlandırılma operasyonunu ve başvuranın polislerle

konuşmalarını filme almakla kalmadığını, aynı zamanda başvuranı isnad edilen suç hakkında sorguladığını gözlemlemektedir.

Bu koşullar altında AİHM, başvuranın hakkı olan masumiyet karinesine saygı ilkesini hiçe sayarak, onu suçlu bir konuma yerleştiren polis yetkililerinin sergilediği bu davranışın masumiyet karinesiyle bağdaşmadığı kanaatine varmaktadır. Diğer taraftan Hükümet, basının hangi koşullarda olay yerine girerek, başvuranın da yer aldığı yeniden canlandırma operasyonunu filme aldığına hiçbir açıklama getirmemektedir.

Yukarıda anlatılanları dikkate alan AİHM, AİHS'nin 6. maddesinin 2. paragrafının ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

III. DİĞER İHLAL İDDİALARI HAKKINDA

Aynı olgulara dayanan başvuran, gözaltı sırasında polislerden şiddet gördüğünü savunarak, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvuran 5. maddeye atıfta bulunarak, yakalanma, gözaltına alınma ve tutuklanma sürelerinin yasal olmadığından şikâyetçi olmakta, yakalanma gerekçeleri hakkında ne kendisinin ve ne de yakınlarının bilgilendirilmediğini savunmaktadır. Başvuran ayrıca, yakalandıktan hemen sonra bir hakim karşısına çıkarılmadığını iddia etmekte ve iç hukukta gözaltı ve tutukluluğu için tazminat elde edemediğinden şikâyetçi olmaktadır.

Son olarak, başvuran 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesine atıfta bulunmakta ve sahte avukata ödediği ücretler nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Gözaltı sırasında kötü muameleye maruz kaldığına dayalı şikâyetler hakkında AİHM, dosyadaki unsurlara bakarak, başvuranın bu iddialarını destekleyen ve makul şüphe uyandıran herhangi bir kesin kanıt sunmadığını gözlemlemektedir. Bu bağlamda, AİHM başvuranın gözaltı sırasında iki kez doktor muayenesinden geçirildiğini ve ilgili raporlara göre vücudunda hiçbir yara ve darp izine rastlanmadığını tespit etmektedir. AİHM, üstelik Cumhuriyet savcısının bu raporlara dayanarak kötü muamele iddialarının gerçeği yansıtmadığına hükmederek, takipsizlik kararı aldığını ve bu kararın ağır ceza mahkemesi tarafından onandığını not etmektedir. AİHM, böylece başvuranın iddialarını inandırıcı kılacak nitelikte bir unsur bulunmadığını kaydetmektedir. Bu itibarla, dosyadaki belgeler ışığında, bu şikâyet AİHS'nin 35. maddesinin 3 ve 4. paragrafları anlamında açıkça dayanaktan yoksun olduğundan, reddedilmesi uygun olacaktır.

AİHS'nin 5. maddesine dayalı iddialarla ilgili olarak AİHM, başvuranın gözaltı süresinin 7 Ocak 2002 ve tutukluluk süresinin 18 Aralık 2003 tarihinde son bulduğunu gözlemlemektedir. Oysa, mevcut başvuru 18 Mart 2005 tarihinde yani altı aydan fazla bir zaman sonra sunulmuştur. Bunun sonucu olarak, başvuranın söz konusu maddeye dayalı şikâyetleri gecikmeli olup, AİHS'nin 35. maddesinin 1 ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmelidir.

Son olarak, başvuranın mülkiyete saygı hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olarak AİHM, bu şikâyetin genel bir biçimde dile getirildiğini ve başvuranın bu iddialarını destekleyen herhangi bir kesin kanıt sunmadığını gözlemlemektedir. Bunun sonucu olarak, söz konusu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olduğundan, AİHS'nin 35. maddesinin 3 ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmelidir.

IV. AİHS'İN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, maddi tazminat olarak 100 000 Euro ve uğradığı manevi zararların karşılığı olarak 250 000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağı görememekte ve bu talebi reddetmektedir. Buna karşın, AİHM manevi tazminat olarak başvurana 7.200 Euro ödenmesine hükmetmektedir.

B. Yargı masraf ve giderleri

Başvuran, ayrıca AİHM önünde görülen yargılama masraf ve giderleri karşılığında 1 300 Türk Lirası [yaklaşık 629 Euro] talep etmektedir. Başvuran, bu talebine destek olarak bir çalışma saati dekontu sunmaktadır.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM, mevcut davada elindeki belgeleri ve yukarıda belirtilen kıstasları dikkate alarak, AİHM önünde görülen yargılama için başvurana 629 Euro ödenmesinin makul olacağı kanaatine varmaktadır.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 6/1, 2 ve 3 c) ve d) maddesi hakkında yapılan şikayetlerin *kabuledilebilir*, bunun dışında kalanların *kabuledilemez olduğuna*;
2. AİHS'nin 6/1 maddesi ile bağlantılı olarak 6/2 ve 6/3 c) ve d) maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6/1 ve 3 maddelerinin hakkındaki diğer şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana:
 - i. manevi tazminat olarak 7.200 (yedi bin iki yüz) Euro *ödenmesine*;
 - ii. yargılama giderleri için 629 (altı yüz yirmi dokuz) Euro *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 29 Haziran 2010 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.